

Esimerkkejä toimintaohjeiksi vaara- ja häiriötilanteissa

1. Yleisesti asukkaille

Tutustu alla oleviin yleisiin ohjeisiin rauhassa. Pohdi, miten sinun tulisi toimia erilaisissa vaaratilanteissa. Selvitä huoneistokohtaiset sähkön pääkatkaisijat sekä mahdolliset veden ja ilmanvaihdon hätäkatkaisu.

2. Kiinteistön perustiedot

Kokoontumispaikka

Ilmanvaihdon häätäpysäytyksen sijainti

Veden pääsulun sijainti

Sähkön pääkatkaisijan sijainti

Kaasun pääsulun sijainti

Savunpoistolukkujen avauksen sijainti

Paloilmoitinlaitteiston sijainti

Väestönsuoja: kiinteistössä

Yleisen väestönsuojan sijainti

Lomake on Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön tuottama mallilomake, jota voidaan käyttää asuinrakennuksen pelastussuunnitelman pohjana. Lomake noudattaa sisäasiainministeriön Asuinkiinteistön pelastussuunnitelman laadinta –julkaisua 2/2012.

Lisätietoa pelastussuunnittelusta: www.spek.fi

3. Tarpeelliset yhteystiedot:

Kiinteistön omistaja /hallitus /asukastoimikunta

Isännöitsijä

Kiinteistöhuolto

Muut:

4. Tehtävät ja vastuut

Taloyhtiön hallitus on nimennyt asuintalon turvallisuushenkilöstön tehtäviin:

Tehtävä	Henkilö/huoneisto	Puhelinnumero
Turvallisuuspäällikkö		
Porras /talovastaavat		
Alkusammutustaitoiset		
Hätäensiaputaitoiset		
Väestönsuojan hoitaja		

5. Toimintaohjeet vaaratilanteissa

5.1 Häät ilmoituksen tekeminen ja avun opastaminen perille

Hätänumeroon tulee soittaa aina kiireellisissä, todellisissa hätätilanteissa hengen, terveyden, omaisuuden tai ympäristön ollessa uhattuna tai vaarassa tai jos on syytä epäillä näin olevan. Hätänumeroon tulee soittaa myös silloin, jos haluaa ilmoittaa poliisille havaitsemastaan meneillä olevasta rikoksesta. Jos epäilyttää, onko kyseessä hätätilanne vai ei, on aina parempi soittaa hätänumeroon kuin olla soittamatta. Soita häät ilmoitus aina mieluummin hiukan liian aikaisin kuin liian myöhään.

Häät ilmoitus

1. Soita 112.
  2. Kerro paikkakunta ja tarkka osoite.
  3. Kerro mitä on tapahtunut.
  4. Vastaa sinulle esitettyihin kysymyksiin.
  5. Lopeta puhelu vasta saatua luvan siihen.
  6. Opasta näkyvästi apua paikalle
- Yhden opastajan tulee mennä pihan liittymään tien varteen. Mikäli liittymä pihaan on useita, tulisi jokaisessa liittymässä olla omat opastajat tai näköyhteys liittymiin.
  - Kun saat näköyhteyden saapuvaan apuun, **heiluta käsiä ristiin pään yläpuolella** merkiksi siitä, että sinä tiedät, missä apua tarvitaan. Opasta käsimerkein seuraavan opastajan luo.
  - Opastajan tulee näkyä selvästi, siten että saapuva apu kiinnittää häneen huomion. Heiluttele käsiä ja pimeässä käytä taskulamppua, turvaliiviä, heijastinta tms.
  - Nopeimmat reitin ja avun saamisen varmistamiseksi on oikean sisäänkäynnin edessä hyvä olla opastaja, joka opastaa avulle tarkasti perille.
  - Tulipalotilanteissa mieti etukäteen tarkasti, kuinka neuvot suullisesti avun perille: monetko portaat ylös ja kuinka mones ovi jne., jotta apu menee kerralla ja nopeasti oikeaan paikkaan.
- Hätänumeroon ei soiteta kiireettömissä asioissa eikä kyselytarkoituksessa. Tämä pätee myös erilaisissa häiriö- ja poikkeustilanteissa, joissa tiedustelu soitot saattavat tukkia hätänumeron.
- Onnettomuustilanteissa pyri pitämään ulkopuoliset loitolla.

5.2 Tulipalot

Lähtökohtaisesti kaikki rakennukset rakennetaan aina turvallisiksi. Käyttäjien vastuulla on pitää rakennukset turvallisina niitä käyttäessämme.

Rakennuksessa käytettäviä turvajärjestelmiä tulipalon varalle ovat:

- Esteettömät poistumistiet ja niiden opasteet
- Turvamääräykset, opasteet vieraille
- Turvallisuusohjeet seinillä
- Asukkaiden ja toimijoiden koulutus/perehdytys
- Alkusammuttimet ja niiden opasteet: huolletaan säännöllisesti
- Palo-osastointi ja palo-ovien toiminta.

Tulipalotilanteessa on syytä toimia nopeasti ja johdonmukaisesti, mutta hätäilemättä. Toimintaohjeita ei voi asettaa tärkeysjärjestykseen, vaan toimintajärjestys riippuu tilanteesta. Esimerkiksi pieni tai alkava palo kannattaa sammuttaa välittömästi, mikäli se on turvallista. Näin saatetaan välttyä suurilta vahingoilta. Aina on tärkeää yrittää pelastaa vaarassa olevat ihmiset, vaarantamatta kuitenkaan siinäkään omaa turvallisuutta. Tulipalotilanteessa ensimmäinen, joka tilanteen huomaa, toimii.

Toimintaohjeet tulipalotilanteessa

PELASTA

- Mikäli huoneistossasi palaa tai on savua: Pelasta itsesi ja vaarassa olijat.
- Varoita muita vaarassa olevia huutamalla.
- Älä hengitä savua (tulipaloissa savu on erittäin myrkyllistä). Jos joudut savuiseen tilaan, liiku matalana.
- Ohjaa muut henkilöt turvallista poistumistietä käyttäen ulos. Kaikista merkityistä varapoistumisteistä pääsee poistumaan ilman avainta. Älä koskaan käytä savuista poistumistietä. Älä käytä hissiä.
- Sulje aina kaikki ovet perässäsi kiinni. Jokainen suljettu ovi hidastaa palon etenemistä.
- Ilmoita heti pelastusviranomaisille, mikäli joku puuttuu. Älä palaa sisälle tai älä lähde itse pelastamaan.
- Mene ja poistu vasta luvan saatua.
- Mikäli palo ei ole huoneistossasi, todennäköisesti turvallisin paikka on oma huoneistosi, koska porraskäytävä voi täytyä myrkyllisestä savusta muutamassa sekunnissa.
- Huoneistossasi sulje ovet ja ikkunat, tuki ovenraot vaikka kostutetuilla pyyhkeillä, jottei savu pääse sisään. Tuuleta tarvittaessa omaa huoneistoasi. Jos tilassa on savua, pysy matalana.
- Odota pelastushenkilökuntaa. Ilmoita tarvittaessa sijaintisi pelastushenkilökunnalle huutamalla ikkunasta tai parvekkeelta tai soita 112.

SOITA 112

- Kts. kohta Häät ilmoituksen tekeminen ja opastaminen paikalle.

SAMMUTA

- Sammuta, mikäli se on turvallista. Alkusammutus todennäköisesti vähintään hidastaa palon etenemistä, vaikkei se kokonaan sammuisikaan.
- Älä hengitä myrkyllistä savua! Pidä hengitystiet aina savurajan alapuolella.

RAJOITA

- Sulje ovet ja ikkunat. Jokainen suljettu ovi hidastaa palon leviämistä.
- Poista lähellä olevat tulenarat esineet ja syttyvät aineet.
- Suojaa arat ja tärkeät koneet ja laitteet vesi- yms. vaurioilta.

OPASTA

- Kts. kohta Hätät ilmoituksen tekeminen ja opastaminen paikalle.

Toimi harkiten, älä vaaranna omaa turvallisuuttasi.

5.3 Hätäensiapu

Aivojen mahdollisuus selvitä vaurioitta ilman happea heikkenevät 10 % jokainen minuutti. Eli 10 minuutin kuluttua mahdollisuudet ovat matemaattisesti nolla. Hätätilanteissa ensimmäiset minuutit ovat ratkaisevia, jolloin ehkä vain sinä voit auttaa. Uskalla siis auttaa! Taitoja opetetaan hätäensiapu- ja ensiapukurssilla. Jokaiselle olisi hyödyllistä hankkia nämä taidot ja virkistää muistia kolme vuoden välein käymällä kursseilla säännöllisesti.

Toimintaohjeissa vaaratilanteisiin löytyy lyhyet ohjeet hätäensiavun varalle. Pidäthän ne aina saatavilla myös kotona. Taloyhtiön turvallisuusorganisaatiolta saat lisää hätäensiapuhjeita muutamiin ihmisen henkeä uhkaaviin tilanteisiin.

5.4 Yleinen vaaramerkki

Väestöhälyttimien kuntoa testataan kuukausittain kuukauden ensimmäisenä maanantaina klo 12.00. Tarkista säännöllisesti, kuuluko äänimerkki huoneistoon sisälle tai asuinkiinteistön pihaan. Testauksessa käytettävä äänimerkki on seitsemän sekunnin pituinen tasainen ääni. Yleinen vaaramerkki on taas minuutin mittainen, seitsemän sekunnin sykleissä vuorottain nouseva ja laskeva sireenin ääni.

Jos viranomaiset soittavat yleisen vaaramerkin, on kyseessä todennäköisesti kaasu-, säteily- tai jokin muu suojautumista vaativa vaaratilanne. Säteilyonnettomuuksissa sisälle suojautuminen ja joditabletin ottaminen ovat riittäviä toimenpiteitä pahimmissakin ydinvoimalaitosonnettomuuksissa lukuun ottamatta alle 20 km etäisyydellä voimalaitoksesta, jossa onnettomuus on tapahtunut.

Johtuipa tilanne mistä syystä hyvänsä, toimintaohjeet ovat aluksi aina samat: siirry välittömästi sisätiloihin. Yleisestä vaaramerkistä tiedotetaan väestöhälyttimien lisäksi myös pakkosyöttönä kaikilla radiokanavilla ja tv-ruudussa juoksevilla tekstillä.

Kuullessasi yleisen vaaramerkin, toimi seuraavasti

- Siirry sisään ja pysy sisällä. Vältä maan alla sijaitsevia kerroksia, koska myrkylliset kaasut voivat olla ilmaa painavampia ja kerääntyä kellarikerrokseen.
- Sulje ovet ja ikkunat, pysäytä koneellinen ilmanvaihto (selvitä sijainti etukäteen).
- Kuuntele radiosta tai tv:stä lisäohjeita.
- Vältä puhelimen käyttöä, etteivät linjat tukkeudu.
- Sisätiloissa olet suojassa.
- Älä poistu alueelta elleivät viranomaiset siihen kehota.

Jos olet ulkona, etkä pääse sisätiloihin

- Kiirehdi kaasupilven alta sivutuuleen.
- Pyri mahdollisimman korkealle paikalle, vaikkapa mäen päälle.
- Vältä hengästy mistä, jotta hengityksesi ei nopeudu.

**Vaara ohi -merkki on yhtämittainen tasainen äänimerkki,
jonka kesto on yksi minuutti.**

Turvallisuushenkilöstön tehtävät

- Älä vaaranna omaa turvallisuuttasi näitä tehtäviä hoitaessasi.
- Varmista, että kaikki ulko-ovet ja ikkunat ovat suljettu.
- Varmista ikkunasta, että kaikki ovat siirtyneet pihalta sisätiloihin.
- Varmista, että koneellinen ilmanvaihto on pysäytetty.
- Varmista, että myös kaikki sisällä olevat henkilöt ovat tietoisia yleisestä vaaramerkistä.
- Kuuntele radioista tai katso tv:stä tarkemmat toimintaohjeet sekä selvitä mahdollinen syy yleisen vaaramerkin soittamiseksi.
- Tarvittaessa opasta huoneiden tiivistäminen.
- Rauhoita ihmisiä. ”Sisällä olemme suojassa.”

Säteilyvaaran uhatessa

- Toimi aluksi kuten yleisen vaaramerkin ohjeissa.
- Mikäli selviää, että kyseessä on varmuudella säteilyvaaratilanne: siirtykää rakennuksen keskiosiin ja/tai kellarikerrokseen. Myös väestönsuojaa voidaan käyttää. Huomaathan, että väestönsuojaan ei tule mennä kaasuvaaratilanteessa, koska vaarallinen kaasu saattaa kerääntyä kellarikerroksiin.
- Ota joditabletit vasta viranomaisen kehotuksesta (radio ja tv).
- Suojaa käytössäsi olevat elintarvikkeet sulkemalla ne muovipusseihin ja tiiviisiin astioihin.
- Vältä ulkona liikkumista. Jos ulos on pakko mennä, suojaa itsesi kokonaan ihon peittävällä asulla, esim. sadepuvulla ja suojaa hengityksesi hengityssuojaimella tai pyyhkeellä. Sisään tullessa jätä saastuneet vaatteet eteiseen ja peseydy huolella.

5.5 Vaaratilanteiden jälkeen

Jos kotonasi tai omistamassasi kiinteistössä on tapahtunut vahinko, jossa on tuhoutunut omaisuutta (tai sattunut vakavia henkilövahinkoja):

- Ota yhteyttä isännöitsijään ja huoltoyhtiöön sekä asuinkiinteistön hallituksen puheenjohtajaan hoitaaksesi kiinteistövakuutusasiat.
- Mikäli asiaan liittyy rikos, sen epäily tai suuri palovahinko, ilmoita asiasta myös poliisille. Pyydä ilmoituksesta jäljennös vakuutusyhtiötä varten (rikosilmoitus tai poliisitutkintapöytäkirja).
- Ota viipymättä yhteyttä omaan vakuutusyhtiösi (koti- tai palovakuutus). Vakuutusyhtiön tekemä vahinkotarkastus pitää tehdä ennen korjaustöiden aloittamista. Älä hävitä vahingoittunutta omaisuutta ennen vahinkotarkastusta. Vahinkotarkastuksen ja korvauskäsittelyn yhteydessä sovitaan vahingoittuneen omaisuuden korvaamisesta. Tulipaloissa jos syytymissyy ei ole täysin selvä, lupa omaisuuden siirtoon on saatava poliisilta.
- Jos et voi yöpyä kodissasi, selvitä missä voisit olla väliaikaisesti yötä. Sovi mahdollisesta tilapäismajoituksen kustannuksista vakuutusyhtiösi kanssa etukäteen. Palaneessa tilassa ei välttämättä voi oleskella poliisin tutkimusten ja mahdollisten haitallisten kaasujen vuoksi. Ota kotoa mukaasi mm. avaimet, henkilöllisyystodistus/passi, luottokortit, henkilökohtaiset lääkkeet, pankki- ja luottokortit, pankkitilien tunnusluvut, todistukset ja kuva-albumit.
- Estä lisävahingot. Varmista, että tilan jälkivartiointista ja murtosuojauksesta huolehditaan. Asiasta sovitaan esim. isännöitsijän kanssa. Suojaa omaisuus ulkopuoliselta ilkivallalta, varastamiselta ja kastumiselta.
- Luettelo varastettu, tuhottu tai vaurioitunut omaisuutesi mahdollisimman pian. Tulipaloissa irto-omaisuus voidaan yleensä puhdistaa noesta ja savun hajusta, samoin kastunut omaisuus voidaan pestä ja kuivattaa ammattiliikkeen avulla.
- Käytä jälkivahinkojen torjuntaan erikoistuneita auktorisoituja liikkeitä, www.vahinkopalvelut.net.

Kiinteistövakuutus on tarkoitettu korvaamaan rakenteisiin tulleita vahinkoja. Koti- tai palovakuutus on tarkoitettu korvaamaan irtain omaisuutesi.

Tulipalon jälkeen huolehdi terveydestäsi: Jos olet hengittänyt palopaikalla savukaasuja ja olet huonovointinen, hakeudu terveydenhuollon päivystykseen.

Rikoksen uhriksi joutuminen tai tulipalo tai muu suuri kotia kohdannut vahinko voi olla mieltä järkyttävä kokemus. Henkistä tukea onnettomuuden jälkeen voivat tarvita niin uhri, läheiset, auttajat kuin silminnäkijätkin. Ulkopuolista apua kannattaa hakea. Henkinen jälkihoito auttaa käsittelemään onnettomuuden aiheuttamia reaktioita ja kärsimystä, helpottaa ahdistusta sekä ennaltaehkäisee myöhempiä stressioireita.

Rikosuhripäivystys tarjoaa henkistä tukea, oikeudellista neuvontaa ja käytännön apua. Palvelut on suunnattu kaikenlaisten rikosten uhreille. Rikosilmoituksen tekeminen ei ole ehto palvelujen piiriin pääsemiseksi.

Kotimurto aiheuttaa turvattomuudentunteen ja huolta tapahtuman jälkeen pitkäksi aikaa. Turvattomuudentunne ja pelko kotimurron jälkeen voivat jopa muuttaa uhrin elämäntapaa ratkaisevasti rajoittaen hänen liikkumistaan kodin ulkopuolelle. Erityisen tärkeää on käsitellä tapaus lasten kanssa, koska nämä voivat mm. alkaa pelätä yksin kotona olemista.”

Lähde: <http://www.haaste.om.fi/15461.htm>: ”Rikoksen uhreille tukea ja tietoa”

Henkistä jälkihoitoa ja keskusteluapua tarjoavat paikalliset ja valtakunnalliset auttajat mm.

- terveyskeskukset ja sairaalat
- kriisiryhmät ja –keskukset
- työterveyshuolto
- sosiaalitoimistot
- seurakunnat (henkisen huollon ryhmät, diakoniapäivystys) sekä kirkon valtakunnallinen Palveleva puhelin 01019 0071 (su-to 18-01, pe-la 18-03)
- perheneuvolat ja perheasiainneuvottelukeskukset
- mielenterveystoimistot
- rikosuhripäivystys, Auttava puhelin 0203 16116 (ma-ti klo 13-21, ke-pe 17-21)
- Suomen Mielenterveysseuran kriisipuhelin 01019 5202 (ma-pe klo 9-06, la 15-06, su 15-22)
- www.tukinet.fi on internetissä toimiva kriisikeskus

Yhteyden sosiaali- ja kriisipäivystykseen saat tarvittaessa hätäkeskuksen kautta soittamalla numeroon 112.

- Punaisen Ristin ensihuollon hälytysryhmä tarjoaa suomalaisille aineellista ja henkistä tukea onnettomuuksissa ja muissa erityistilanteissa ensimmäisten vuorokausien aikana. Se on osa Vapaaehtoisen pelastuspalvelun organisaatiota ja hälytysjärjestelmää. Myös seurakunnan diakoniatyöntekijät avustavat akuutissa hätätilanteessa olevia.